Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 38 (3501) Варшава, 22 вересня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

Григорій Купріянович дбатиме про мовне різноманіття Польщі. с. 2

«Може, не дійдуть?» Нотатки з Донбасу. с. 6

Проща до білобірської ікони «Матері скитальців». с. 10

ISSN 027-8254
38
9 770027 825245

eprasa.pl 1f88d2ea23

ТЕМА НОМЕРА

Григорій СПОДАРИК

Григорій Купріянович дбатиме про мовне різноманіття Польщі

Представника нашої громади Григорія Купріяновича 2 вересня 2024 року призначили до Програмної ради Інституту мовного різноманіття Республіки Польща. Будучи співголовою Спільної комісії уряду та нацменшин, він офіційно представлятиме її у раді. Саме Комісія рекомендувала його кандидатуру. Призначення здійснила міністерка культури та національної спадщини Ганна Врублевська.

Інститут мовного різноманіття РП – це державна культурна установа, створена на підставі розпорядження міністра культури та національної спадщини від 25 квітня 2024 року (тоді посаду обіймав Бартломей Сенкевич). Інститут сприятиме розвитку знань про мовне розмаїття як у польській державі, так і за кордоном. Особлива увага буде приділена мовам та мовним різновидам, які сьогодні використовують на території Польщі. Завданням Інституту буде також документування мовної спадщини, сприяння багатомовності та захист мовних прав. Інститут має підтримувати громади, неурядові організації та установи, які працюють над збереженням та розвитком мовного розмаїття. Також координуватиме внутрішнє та зовнішнє співробітництво інституцій у сфері захисту мов та мовних різновидів на території польської держави. Ще одне завдання – це розробка рекомендацій щодо мовної політики на національному та європейському рівнях.

В офіційному комюніке про створення Інституту міністерство відзначило, що культура зміцнює почуття ідентичності, а ідентичність охоплює, серед іншого, мову. Тим часом мовні різновиди, як-от діалекти, названо неодмінною частиною «малих батьківщин» та регіонів.

«Ми повинні пишатися своїм корінням і традиціями, які нас сформували. Мова наших бабусь і дідусів – це величезна цінність, яку треба плекати. Діалекти та мовні різновиди, які використовують сьогодні, є нашою спадщиною. Ми хочемо, щоб регіональні мови були помітними в суспільстві. Хочемо, щоб вони були живі й передавались майбутнім поколінням», – наголошував тодішній міністр Бартоломей Сенкевич, підписуючи документи про заснування інституції.

Якби у Польщі в результаті останніх парламентських виборів не змінилася влада, то утворення такої установи радше не було б можливе. Свідчить про це інтерпеляція (звернення депутата парламенту до уряду з певним питанням, після обговорення якого приймається відповідна ухвала, – прим. ред.) депутата Пйотра Ґлінського, який в уряді «Права і справедливості» був міністром культури. У своєму зверненні він питав про причини створення Інституту й у вступі зауважив, що Польща – це «однорідна в культурному та мовному плані держава». Тут варто нагадати, що в минулому ті, хто хотів однорідності держави, скоювали, наприклад, такі злочини, як депортація українців у рамах акції «Вісла».

Колишній міністр у своєму зверненні стверджує, що краса і багатство польської культури та мови проявляються, зокрема, через збереження та продовження різних діалектів польської мови з її місцевим, регіональним та історичним різновидом. Пйотр Ґлінський підкреслив, що це культурне багатство досліджують різні вищі навчальні заклади, зокрема державні, а також неурядові організації, котрі отримують на такі завдання кошти з державного бюджету. Він зауважив також, що в Польщі надалі існує потреба більш активних дій щодо просування польської культури та спадщини за кордоном.

«Прошу пояснити, які були причини інвестувати державні кошти у створення установи, завдання якої входять до завдань університетської кафедри чи академічного інституту та не становлять провідну мету діяльності польської держави, для реалізації котрої потрібно створювати державні заклади культури. Світ не очікує цікавинок про мовну різноманітність у Польщі. Проте, очевидно, очікує знань про польську історію, культуру та спадщину. І це має бути пріоритетом державних установ», – написав у інтерпеляції Пйотр Ґлінський. Такі судження політика прямо вказують, що, на його думку, мовна різноманітність не повинна бути питанням, яким займається державна установа культури, і не варто про таке багатство Польщі інформувати світ.

На інтерпеляцію Пйотра Ґлінського відповіла теперішня міністерка культури Ганна Врублевська. Вона зауважила, що рішення про заснування Інституту стало відповіддю на очікування багатьох середовищ, як наукових, що вивчають мовні різновиди, так і суспільних, які використовують їх на практиці. Міністерка перерахувала також багатолітні занедбання, зокрема у таких питаннях, як захист мовного різноманіття і багатомовності, відсутність довгострокових дослідницьких програм, стипендій тощо. Міністерка повідомляє, що, відповідаючи на ці проблеми, Інститут буде, зокрема, документувати мовну спадщину Польщі, сприяти багатомовності, розробляти підручники та навчальні матеріали для освітніх установ про мовне розмаїття, творити цифрові архіви, організовувати виставки.

«Інститут буде передусім освітнім і культурним закладом, а не академічним. Мовне розмаїття розглядатиметься як елемент польської культурної спадщини – нематеріальної спадщини. У своїй статутній діяльності Інститут не дублюватиме те, що роблять науковці в академічних інститутах чи на кафедрах університетів», – стверджує міністерка Ганна Врублевська.

Не відомо, чи така відповідь авторові інтерпеляції сподобається. Проте всі, хто багатокультурність та багатомовність Польщі вважають цінністю, сподіваються на ефективне втілення намірів Інституту, концепцію діяльності якого розроблятиме також представник нашої громади.

А всім, хто переймається про «польськість Польщі» і майбутнє польської мови, варто нагадати дещо зі статистики. За даними перепису населення 2021 року, у польській державі лише 5% домашніх контактів відбувається не польською мовою. Отже, інші мови використовує всього трохи більше ніж 1,7 мільйона людей. Водночас закон про нацменшини дозволяє вживати мову меншини як допоміжну в контактах із самоврядними установами у тому випадку, якщо кількість представників такої спільноти становить понад 20% від населення даної ґміни. На практиці цим правом можуть скористатися кашуби, але вже не українці. Отже, навіщо творити критерії, які більшість виконати не в змозі. Може, Інститут зверне увагу й на це питання? ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Підготував Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки Данути Куронь
(авторка Малґожата Вероніка Ферфет)

У Варшаві встановили меморіальні камені братам Шептицьким та Яцеку Куроню

У варшавському Саду праведників, символічному місці, де вшановують пам'ять тих, хто боровся за права людини, 10 вересня відкрито меморіальний камінь, присвячений греко-католицьким церковним діячам Андрею та Климентію Шептицьким, а також видатному діячу польської антикомуністичної опозиції та прихильнику польсько-українського порозуміння Яцеку Куроню.

На церемонії відкриття меморіальних каменів був присутній Мацей Шептицький, голова Фонду роду Шептицьких, один з нащадків Андрея та Климентія Шептицьких, а також професор Анджей Шептицький, заступник держсекретаря Міністерства науки й вищої освіти, який є нащадком генерал-поручника Війська Польського Станіслава Шептицького, рідного брата діячів церкви.

Про відзначених говорили Адам Ротфельд – польський науковець та дипломат, Адам Міхнік – головний редактор щоденного видання «Ґазета виборча», а також Данута Пшивара – соціологиня і громадська діячка. Слово взяв теж присутній Шимон Головня, депутат польського Сейму.

«Митрополит Андрей Шептицький та архимандрит Климентій Шептицький можуть вважатися засновниками новітнього українського народу. Їх можна вважати визначними особистостями з багатьох приводів, але сьогодні ми відзначаємо їхню мужність та безкорисливий підхід у порятунку людей», – сказав про Шептицьких Адам Ротфельд, який був міністром закордонних справ Польщі у 2005 році.

Тим часом Адам Міхнік, розповідаючи про Яцека Куроня, зазначив, що його треба вважати хрещеним батьком сьогоднішньої демократичної опозиції в Польщі. «Він не будував її в теорії, а створював на практиці», – сказав редактор «Ґазети виборчої», який зазначив, що якби Куронь був живий сьогодні, він би дуже переживав за те, що відбувається в Україні.

Данута Куронь під час церемонії вшанування свого чоловіка Яцека Куроня званням «Праведника»

Окрім пам'яток братам Шептицьким і Яцеку Куроню, у Саду праведників цього року з'явився також пам'ятний камінь канадсько-ізраїльській активістці, котра боролася за права жінок і мир на Близькому Сході, Вівіан Сільвер та ізраїльському будівельнику Амеру Абу Сабілу. Він загинув, допомагаючи єврейській родині врятуватися від ХАМАС у 2023 році.

Відкриття меморіальних каменів та висаджування дерев у Саду праведників – це щорічна офіційна церемонія вшанування пам'яті людей, котрі у XX і XXI століттях протистояли тоталітаризмові, масовим убивствам та порушенням прав людини. На одній із табличок викарбувано ім'я та прізвище українця – генерала-правозахисника Петра Григоренка, який виступав на захист кримських татар та інших депортованих народів, за що його неодноразово арештовували. Пам'ятна табличка Григоренку була відкрита у 2015 році.

Сад праведників розташований у сквері імені генерала Яна Юра-Ґожеховського у Варшаві. ●

У статтю «Гурт „Вернигора" у Білому Борі» («НС» 37) вкралася неточна інформація щодо концерту гурту у Львові в рамах проєкту «Кордон, що єднає. Транскордонні культурні трансфери під час війни». В рамах цього проєкту 7 вересня у Львові мав відбутися концерт гурту «Вернигора», однак з огляду на атаку росії на Львів, яка сталася раніше, концерт відмінили. До Львова поїхала лише Дарія з чоловіком, оскільки в межах проєкту в Музеї народної архітектури і побуту у Львові ім. Климентія Шептицького відбулось відкриття виставки «Архів Болеслава Фаріона. Портрети давнього Розточчя на негативах любачівського фотографа». У Львові Дарія Косєк дала всього невеликий сольний концерт.

Анна ВІННИЦЬКА

eprasa.pl 1f88d2ea23

Показ фільму «Депортація 44-46» та зустріч з авторами

У Народному домі в Перемишлі 9 вересня відбувся показ документального фільму «Депортація 44-46». Стрічка присвячена виселенню понад 480 тисяч українців з території сучасної південно-східної Польщі у 1944-1946 роках (землі від північного Підляшшя до Лемківщини). У фільмі використано кадри з хроніки, тогочасні газети, історичні фотографії та мапи, а також показано історію однієї з депортованих осіб.

З нагоди показу відбулася теж зустріч з режисеркою стрічки Олесею Моргунець-Ісаєнко та науковим консультантом картини – істориком Романом Кабачієм.

– Я сама з Чернігівщини. Багато людей знає сьогодні в Україні про акцію «Вісла», але про депортації, які були раніше, – мало хто. Ми з Тарасом Лазером, котрий став сценаристом фільму, зустрілися з Володимиром В'ятровичем (колишній голова Українського інституту національної пам'яті – прим. ред.), щоб він нам розповів про цю депортацію сорокових років. Нас так зачепили ці матеріали, фотографії, які показав нам В'ятрович, що ми на фоні цього вирішили податися в Державне агентство України з питань кіно і зробити фільм про депортацію 1944-46 років, – розповіла Олеся Моргунець-Ісаєнко. – До 2022-го важко сприймалися такі теми, зокрема ті, пов'язані з УПА. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну багато хто почав робити такі стрічки, і якось ця історія прийшла до правильних контекстів.

Своєю чергою історик і журналіст Роман Кабачій зазначив, що він сам із Херсонщини, де до сьогодні живуть переселенці 40-х років. Історик є автором книги «Вигнані на степи. Депортація українців з Польщі на Південь України в 1944-1946 роках». Готуючи свою книгу, він зібрав спогади переселенців.

– Зараз головна проблема для України така, що це виселення пів мільйона людей в Україну ототожнюють з акцією «Вісла». Навіть самі переселенці так кажуть. Моєю задачею як наукового консультанта було показати, що це був лише перший етап, який почався від угоди у Любліні між Хрущовим і поляками. І думаю, що цей фільм трішки цю історію розповів, – зазначив Роман Кабачій.

Зустріч вів Олександр Стець, голова Спілки українців – «Пам'ять і спадщина». Саме Спілка та Перемиський відділ ОУП були організаторами показу та зустрічі.

Нагадаємо, що 9 вересня 1944 року в Любліні Польський комітет національного визволення уклав три міжнародні угоди (Республіканські договори) з трьома радянськими республіками: Білоруською РСР, Українською РСР і Литовською РСР. Договір передбачав добровільне переселення українців (зокрема і лемків), білорусів, росіян з 4 повітів Галичини й 7 повітів Холмщини до УРСР та повернення до Польщі поляків і євреїв, які станом на 17 вересня 1939 року були громадянами Польської держави.

Фото Павла Лози

Українські військові відзначили волонтерів з Ольштина

У «НС» 32 від 11 серпня 2024 року ми писали про волонтерів з Ольштина, які збирають допомогу та доставляють її в Україну. Одним з організаторів таких збірок є Стефан Мельник *(на фото – зліва)* із селища Тулавкі Ольштинського повіту. Разом із колегою Володимиром Морозом *(на фото – справа)* з греко-католицької парафії в Ольштині вони нещодавно повернулися з 24-ї гуманітарної місії в Україні. Приїхали не з порожніми руками, а з орденами. Волонтери отримали «Хрест Сухопутних військ України».

«Дорогі друзі! Ще раз щиро вам дякую за підтримку в останній поїздці з гуманітарною допомогою в Україну», – написав Стефан Мельник на своїй фейсбук-сторінці.

Під час крайньої поїздки волонтери з Ольштина підтримали, зокрема, реабілітаційний шпиталь для поранених бійців у Трускавці та дитячий будинок у Бориславі.

Волонтери вже планують наступну поїздку з гуманітарною допомогою. Збір пожертв відбувається у греко-католицькій парафії на вулиці Любельській 12 в Ольштині.

Фото з фейсбук-сторінки Стефана Мельника

У Львові вшанували пам'ять депортованих у сорокових роках українців

8 вересня у Львові біля меморіалу депортованим українцям з території Закерзоння з нагоди 80-ї річниці депортації українців із Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Любачівщини, Західної Бойківщини та Південного Підляшшя у 1944-1951 роках відбулося урочисте віче. Про це повідомлено на фейсбук-сторінці Львівської обласної ради (ЛОР).

eprasa.pl 1f88d2ea23

До заходу долучилися депутати ЛОР: голова товариства «Надсяння» Соломія Риботицька, голова комісії з питань культури, інформаційної політики та промоції обласної ради Святослав Шеремета, виконувач обов'язків керівника справами Львівської обласної ради Ярослав Гасяк, почесна голова ВГО Союз українок Ореслава Хомик, отець Микола Біляк із храму святого Юрія Переможця ПЦУ.

Квіти до пам'ятника поклали представники товариств та об'єднань «Закерзоння», «Холмщина», «Надсяння», «Любачівщина», «Лемківщина», «Устріки» (Західна Бойківщина), «Бойківщина», «Пам'ять і спадщина», а також влада та громадські організації.

Панахиду в супроводі хору «Надсяння» відправив віцепрезидент Українського католицького університету отець доктор Богдан Прах.

З нагоди 80-ї річниці депортації українців із Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Любачівщини, Західної Бойківщини та Південного Підляшшя на Львівщині заплановано низку подій, які триватимуть до 30 вересня.

Зустріч українців Ольштина з Дмитром Кулебою

Колишній міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів у Ольштині коротку зустріч із лідерами української громади Вармії та Мазур, зокрема головою Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі Стефаном Мігусом. Український дипломат попросив діячів ОУП передати слова вдячності для переселенців акції «Вісла» та їхніх нащадків за збереження рідної мови, культури та релігійної ідентичності.

Нагадаємо: 28 серпня в Ольштині Дмитро Кулеба разом із міністром закордонних справ Польщі Радославом Сікорським узяли участь у події «Campus Polska Przyszłości». 4 вересня міністр закордонних справ Дмитро Кулеба подав у відставку.

Фото надав Степан Мігус

Відбудеться прибирання цвинтаря в Осердові, ґміна Ульгівок

12 жовтня товариство «Я роблю, що можу – Ульгівок» (Robim Co Możem Ulhówek) планує прибирання греко-католицького цвинтаря в селі Осердів (Томашівський повіт, Люблінське воєводство). На цвинтарі поховані поляки та українці.

На кладовищі насамперед треба прибрати й вирізати густі кущі та зарості.

За словами організаторів, на цвинтарі збереглося близько 50 кам'яних надгробків, поставлених до 1945 року. Більшість із них виконано в народному стилі й походить із каменярських майстерень у Брусні. Є також бетонні надгробки 1930-1940-х років.

Організатори забезпечують харчування для волонтерів, які братимуть участь у прибиранні, а також бензин для бензопили. Водночас тих, хто приїде до Осердова, просять, за можливості, взяти бензопили та секатори з собою.

«Атмосфера, чудовий гумор, аспект наповнення, виконання хорошої справи – на це можна розраховувати», – запрошують усіх охочих організатори.

Початок роботи на цвинтарі в Осердові – 9:00.

Більше інформації – на фейсбук-сторінці події (Oserdów 2024).

Святування 120-ліття українського Народного дому в Перемишлі

Програма

П'ятниця, 27 вересня
17:00 – реєстрація учасників
19:00 – концерт етно-електрогурту «GG Гуляй город» з Києва

Субота, 28 вересня
9:00 – реєстрація учасників (до вечора)
9:00-13:00 – презентація та екскурсії по Народному дому
12:30-14:30 – обід
15:00-17:00 – офіційна частина з привітанням почесних гостей, концертом гурту автентичного співу «Крайка» і оперної співачки Юстини Блюй
20:00 – бенкет з аукціоном

Неділя, 29 вересня
10:00-14:00 – дружній простір
14:00 – концерт українського чоловічого хору «Журавлі»

Вхід вільний.
Просимо підтвердити присутність:
przemysl@ukraincy.org.pl, тел. 888 126 922
Організатори запрошують!

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 1f88d2ea23

УКРАЇНА

Христина ЗАНИК
Фото авторки статті

«Може, не дійдуть?»

Нотатки з Донбасу

Два тижні на сході України. Це була одна з найскладніших і найбільш вражаючих поїздок у моєму житті: Краматорськ, Покровськ, Слов'янськ, Гродівка та інші міста і села Донецької області.

Мене охоплював страх, але я їхала, абсолютно переконана, що повинна це відчути, пережити, побачити, що хочу попрацювати саме там, на місці. Після того, як щодня моніторила війну в Україні на відстані.

***

По мірі наближення до кінцевого пункту призначення потяг «Київ-Краматорськ» наповнюється людьми у «пікселі» – нашими військовими. І здається, наприкінці поїздки у вагоні залишаються лише вони. Напруги не відчувається. Приїжджаємо. Станція – як нова копійка. Не віриться, що саме тут 8 квітня 2022 року відбувся ракетний обстріл, коли росіяни вбили 61 людину і поранили 120 осіб, котрі чекали на евакуаційний потяг.

– Як ви досі живете в Краматорську? Не хочете виїхати, тут же так небезпечно?

– Крістіна, Краматорск – самоє бєзопасноє место в Україні. Знаєш, почєму? Здесь нєт ППО, – з поблажливою посмішкою пояснює мені місцевий мешканець Сергій. Він каже, що оскільки українська сторона не збиває російські ракети засобами протиповітряної оборони, уламки від них не падають на доми мешканців. Проте, здається, свідомо забуває додати, що росіяни цілять не лише у військові об'єкти.

Краматорськ. Майже звичайне українське місто. Окрім того, що тут перманентно виють сирени, а в деяких будівлях забиті фанерою вікна. Є й зовсім розбиті, які своїми обдертими залишками нагадують: за крок – війна і смерть. Як-от розтрощений ресторан, у якому понад рік тому загинуло 13 людей (серед них – відома письменниця і активістка Вікторія Амеліна). Розум відмовляється вірити, але життя у місті продовжується. Навколо – багато людей різного віку, працюють супермаркети, кіоски, салони краси. У магазинах – чудовий вибір продуктів. Абрикоси – свіжі і соковиті, адже вони звідси, з Донбасу. Єдина помітна різниця від інших регіонів країни – це те, що тут ніде не продають алкоголю. Він заборонений. Тому великою популярністю (в тому числі серед військових) користуються енергетики. У кав'ярнях і ресторанах всередині дуже затишно і смачна кухня. Молоді офіціантки з ідеальним макіяжем та в білосніжних сорочках відповідають чудовою українською. Хоча між собою місцеві спілкуються переважно російською.

***

У Слов'янську я вперше в житті спробувала капуоранж: еспресо, апельсиновий сік з пінкою та льодом. Як-не-як, 38 градусів тепла (і з усім, що на тобі) важко витримати без охолодження. Шкода, що у Варшаві такого не знайдеш. У вітрині кав'ярні – модні французькі макаруни – круглі ніжні маленькі тістечка, які випікають на основі яєчних білків, пудри та меленого мигдалю. Цей вишуканий десерт користується такою ж популярністю, як і в Києві. Кремові начинки: від класичних – фісташка, капучіно, шоколад, маракуйя – до зовсім екзотичних, як-от смак сиру дорблю.

Слов'янськ раніше був студентським містечком. Тут діяло кілька навчальних закладів, серед яких Донбаський державний педагогічний університет. Тепер воно рясніє людьми у формі, але подекуди ще зберігає свій молодіжний легкий вайб.

***

У Покровську ми познайомилися з неймовірною людиною і професіоналом своєї справи – головним лікарем Покровського перинатального центру – останньої лікарні такого рівня, куди приїжджають народжувати жінки з усієї Донецької області (підконтрольної Україні).

Іван Іванович останні два з половиною роки працює без вихідних, тому призначив нам інтерв'ю на неділю, коли трохи менше роботи. «Вчора вночі у нас по місту було десять прильотів», – розповідає він. Спілкуємося з жінками, які там залишаються, і, здається, не планують поки виїжджати. «Вони тут, бо їхні чоловіки – це часто рятувальники. Вони тут через них. А ті – через людей», – каже медсестра. Лікар завершує нашу розмову неочікуваним: «На жаль, як ви розумієте, я перебуваю в Україні і спілкуюся з вами російською, і мені це не дуже приємно. Але я так навчився. Намагаюся переходити на українську. Тут відбувається просто геноцид українського народу».

eprasa.pl 1f88d2ea23

Іван Іванович творить дива, допомагаючи жінкам народжувати навіть під час обстрілів. Одного разу світло вимкнулося під час операції, а генератор не ввімкнувся. Вони з колегами закінчували роботу при світлі мобільних телефонів. Каже, що сумує за дружиною та дочкою, котрі вже два роки живуть у Польщі.

***

Перші вибухи неподалік, перші палаючі будинки, доведені до відчаю і агресії люди, перші страшні відчуття німої прохолоди всередині, коли звуки надто близько. Перші пояснення і вміння розрізняти «прильоти» і «виходи». Інструкції, як падати, де ховатися, куди бігти. Мимоволі поправляєш бронежилет.

***

Очі наших військових. Раніше я думала, що відео в інтернеті, які поширюються українськими каналами, дуже вибіркові. Адже не можуть наші всі бути «котиками». Але я помилялася. Вони справді всі: старші, молодші – дуже привітні, добрі, щирі. Один навіть готував для нас пасту. І це була без перебільшення одна з найкращих паст у моєму житті, а повірте, я багато разів їла її в Італії!

***

Виїзди до місць, що ближче до лінії фронту. У всіх очі мимоволі спрямовані в небо.

– Крістіна, увідєла задумчіво лєтающій дрон – надо прятатся, – з притаманною йому іронією повчає Сергій.

Військові розповідають, що війна постійно змінюється, і кожен день приносить щось нове. Дрони тепер – наш найбільший ворог і водночас найближчий друг. Якщо раніше вони виконували допоміжну роль, то зараз часто є головною силою. Пілоти дронів – перші, хто заходить на позиції, і останні, хто їх покидає. росіяни також навчилися використовувати дрони у великих кількостях. Через це потрапити на деякі позиції вдень неможливо, а часто й вночі, адже є безпілотники, обладнані тепловізорами, які «бачать» тепло – тобто людей.

Щоб вивезти пораненого з позиції, потрібно вислати ще чотирьох, ризикуючи, що їх теж поранять. Це робить вибір дуже складним. Один із знайомих висловив теорію: якщо росія продовжить виробляти і закуповувати безпілотники у таких масштабах, їм навіть не знадобляться ракети, щоб нас знищити.

***

Село – менше десяти кілометрів до лінії фронту. Порожньо, багато розбитих хат, моторошно, бо сюди долітають дрони. Ми приїхали на «фішинг» (журналістський сленг, що означає спілкування з місцевими, спостереження за ситуацією, – прим. авт.). Перед нами – поле, позаду – село. Стоїмо під деревами. Колега лузгає соняшникове насіння – це його спосіб заспокоїтися, хоч він бачив уже чимало з 2014 року.

До нас підходить літня жінка з кішкою біля ніг. Вона розповідає, що болить горло, і вона нарвала трав для чаю.

– А вам не страшно? Ви не думали виїхати?

– Мені тут добре. А куди я виїду зі своєю пенсією? Це молодим треба комфорт, а мені комфорт – лягти на своє ліжко, задерти ноги – і я тут королева. Ось такий у мене комфорт! – щиро сміється жінка. Вона – єдина, хто залишився на цій вулиці. Сподівається, що все минеться. «Може, не дійдуть?» – тихо говорить. Її біло-руда кішка треться об ноги.

Стає щемко і сумно, бо розумієш, що ймовірність того, що «не дійдуть», дуже мала.

Люди, яких ми зустрічали в Покровську та сусідніх селах і містечках, здається, звикли до вибухів і щоденного ризику. Війна підступає невблаганно, але вони настільки пристосувалися, що поки не готові прийняти думку про евакуацію.

– Я вже виїжджала на початку повномасштабної війни, ми з сестрою пожили трохи за кордоном, але потім я вирішила повернутися, – розповідає молода жінка Ірина.

Розповіді людей, евакуйованих з Торецька, схожі між собою. Щодня ситуація погіршувалася, але зміни були поступовими, як у відомій історії про жабу, яку варять у каструлі з водою: температура піднімається поступово, і жаба цього не помічає, поки не стає запізно. Сьогодні Торецьк – це суцільне пекло.

***

Вечорами, коли не працюємо, – відпочиваємо й дивимось на небо. У Краматорську дуже темно, тому добре видно зорі. Ми намагаємось побачити якомога більше зорепадів і встигнути загадати бажання. Єдиний нюанс, який додає своєрідну «родзинку» до цієї романтичної атмосфери, – це звуки вибухів, що час від часу долинають здалеку.

***

Примітка: *Імена змінено. Поїздка відбулася півтора місяця тому. На момент написання тексту з Покровська евакуйовано всі інституції, включно з перинатальним центром. Лінія фронту наблизилася значно ближче.* ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Відкрита співоча зустріч з Анною Теслюк з Городіска

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

Тиждень з українською культурою на «Меандрах»

Це було справжнє свято для поціновувачів української традиційної культури. У Загороді в Козликах над Нарвою протягом тижня проходили «Меандри – літня школа традиції».

Кінець літа на Підляшші – це нагода для всіх любителів традиційного українського співу і танцю взяти участь у «Меандрах». Захід у мальовничому музею підляських українців, тобто Загороді неподалік від села Козлики, проходить протягом тижня, а головною його частиною є майстер-класи українського співу і танцю, збагачені додатковими подіями, як-от лекції, концерти, виставки, презентації обрядів і танцювальні вечірки.

Літню школу традиції організує Підляський інститут культури в Білостоці у співпраці з Товариством друзів скансену в Козликах. Однак головним організатором є підляський українець – Дарій Кришпинюк з ПІК-у, завдяки якому захід, спрямований на вивчення перш за все української традиційної культури, проводить воєводська самоврядна культурна установа.

«Це подія, яку ми організуємо віддавна, – говорить Дарій. – Я останнім часом дивився на фейсбуці, скільки цих подій уже було, і виходить, що 14. Перша відбулася в 2017 році в рамах 50-ліття тоді ще Воєводського осередку анімації культури, а зараз це Підляський інститут культури в Білостоці. Саме тоді пропозиція, яку я представив, отримала фінансування. І з того моменту ми почали організувати цю подію – як ВОАК, потім ПІК, часом у співпраці з товариством у Козликах, часом без. Бувало, що ми це проводили як приватні особи. Були й такі роки, що ми зустрічалися тричі в році – у березні проходили чоловічі „Меандри", наприкінці серпня – ці найдовші, котрі тривають тиждень, і, скажімо, осінню була ще одна така зустріч».

Цього року протягом тижня в рамах літньої школи традиції проходили інтенсивні майстер-класи українського співу. Відбувалися вони в трьох закритих співочих групах для початківців та середнього рівня. Народного співу вчили відомі фольклористки та викладачки Людмила Вострікова та Алла Ковальчук з Рівного, а також Оксана Бут з Києва. Усі вони відомі на Підляшші, де неодноразово вели різного роду майстер-класи.

«Навчання тут дуже природне, бо є простір, природа, а у традиційних співах дуже важливе, щоб людина могла вільно дихати, щоб співала голосніше», – пояснює Людмила Вострікова, яка не вперше в Загороді.

«Я задоволена групою, – говорить Алла Ковальчук. – Цього року у мене всі, які уже співають, – всі мають вухо, слух, і відповідно я репертуар підбирала під них, шукала, щоби було щось зовсім інше і цікавіше».

eprasa.pl 1f88d2ea23

Серед учасників майстер-класів були люди з усієї Польщі, однак переважали підляшани, а серед них – співаки з фольклорного гурту «Добрина» з Білостока.

«Я тут п'ятий або шостий раз, – говорить Емілія Шабаловська. – Приїжджаю тому, що ми є тут тиждень, а за цей час можна дуже багато навчитися. Таке співання день у день – це найкраща нагода, щоб розвивати свої вокальні можливості. Ми зговорилися з нашими людьми з «Добрини», щоб разом сюди приїхати і щоб ми разом якнайбільше навчилися».

Окрім майстер-класів, які проходили за попередньою реєстрацією, кожного вечора в Загороді відбувалися різні безкоштовні події, спрямовані до всіх зацікавлених.

Реконструкція весільного обряду у виконанні «Родини» з Дуб'яжина

Цьогорічні «Меандри» почалися з відкритої співочої зустрічі з народною співачкою Анною Теслюк з колективу «Подляшанки» з Городіска в ґміні Нарва та Улитою Харитонюк. Була це нагода для всіх, хто того дня завітав до Козликів, щоб поспівати обрядових та ліричних пісень з українсько-білоруського мовного пограниччя на Підляшші.

Наступними днями у рамах «Меандрів» відбувалися щоденні відкриті майстер-класи українського танцю з Оксаною Бут.

«Беремо танці з різних куточків України, для того, щоб показати різницю між танцями, наприклад, західними та з Центральної України», – говорить Оксана.

Окрім танцювальних занять, кожного дня пізно увечері організатори пропонували якусь додаткову подію. Під час цьогорічних «Меандрів» можна було послухати лекцію Улити Харитонюк про давні весільні звичаї на Підляшші та подивитися реконструкцію весільного обряду виправляння молодої до шлюбу. Були й концерти, у тому числі відомого польського співака Адама Струґа, танцювальні вечірки тощо.

Заняття з Оксаною Бут

«Хочемо показати не лише співочу традицію, але й рукоділля та інші елементи традиційної культури. Тому в рамках заходу є лекція, фотографічна виставка, просто – щоб можна було подивитися на Підляшшя з різних боків», – пояснює Улита Харитонюк, співачка та дослідниця фольклору, пов'язана з Товариством друзів скансену в Козликах.

«„Меандри" – це єдина така школа співу на Підляшші, – говорить Анна Паб'ян. – Щороку я тут з огляду на спів, бо приїжджають знамениті викладачки з України. Крім співу, кожного вечора є багато різних подій. Для мене цікавою темою в цьому році було підляське весілля».

Фрагмент традиційного весілля з Підляшшя показав у рамах заходу український фольклорний колектив «Родина» з Дуб'яжина. Це була реконструкція весільного сніданку у молодої і так званого «спомаганя», коли батьки та весільні гості виправляли дівчину до церкви, де вона зустрічалася з молодим.

«То било кілька варіанти, – пояснює Іван Томчук з „Родини". – Як приїжджав молодий до молодеї з так званим вінком, то виглядало іначей. Як без вінка, то молодиї встричаліся пуд церквою. Ми показуємо варіант без вінка, як батькі одправлялі свою дочку до вінцю. Тепер то занікає, бо женитися не хочут, а і на селіе менш молодьожи».

Літня школа традиції, як минулими роками, закінчилася концертом, під час якого виступили всі співочі групи, презентуючи те, чого вони навчилися під час інтенсивних тижневих майстер-класів. А опісля можна було потанцювати на забаві з польською капелою.

«Меандри» мають уже своїх вірних фанів у різних регіонах Польщі, які спеціально беруть відпустки, щоб наприкінці серпня приїхати на Підляшшя. Як вони підкреслюють – приїжджають не лише з огляду на спів, але й на атмосферу, природу та знайомства. Такі події ширше популяризують українську традиційну культуру, у тому числі й підляську. А крім того, дякуючи ним живе Загорода – музей традиційної підляської сільської архітектури, який на поляні серед лісу коло Козликів створили підляські українці. ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Проща до білобірської ікони «Матері скитальців»

Закінчення війни в Україні, допомога військовим, здоров'я, єдність світу в ці складні воєнні часи – щороку тисячі паломників звертають свої прохання до ікони Богородиці «Матері скитальців», відновлюють тут свою віру. Білобірська ікона «Матері скитальців» єднає, а також зміцнює як духовні, так і національні почуття.

А цьогорічний празник Різдва Пресвятої Богородиці в Білому Борі можна вважати історичним, адже на ньому вперше побував Митрополичий синод єпископів Української греко-католицької церкви в Польщі: владика Євген Попович – архієпископ і митрополит Перемисько-Варшавський, владика Володимир Ющак – єпарх Вроцлавсько-Кошалінський та владика Аркадій Трохановський – єпарх Ольштинсько-Ґданський. Вітаючи преосвященних владик, Володимир Філь, голова гуртка ОУП у Білому Борі, сказав:

– Перед архієрейською божественною літургією тут служився акафіст до Пресвятої Богородиці, який починається словами: «Непереможній Владарці на честь перемоги ми, врятовані від лиха, благодарні пісні виписуємо Тобі, раби Твої, Богородице». Так, ми врятовані, бо ці 77 років мало нас не бути. А останніми днями бачимо те, що відбувається в Україні: інший імперіаліст теж задумав, що нас має не бути. Але ми вдячні Богові, що можемо зустрітися на молитві, щоб подякувати Всевишньому, що ми є. Подякувати Пресвятій Богородиці за опіку над цим містом, нашим народом та воїнами, які захищають Батьківщину, й над тими всіма, хто поспішає з допомогою.

Кожного року сотні вірян долають кілометри з усього Помор'я, щоб узяти участь у святі Різдва Пресвятої Богородиці в Білому Борі. Для декого є немислимим, аби на цей празник бути в іншому місці. Однак з року в рік кількість паломників зменшується. Покоління переселенців акції «Вісла» на наших очах відходить в інший світ, а їхні нащадки дуже часто роз'їхалися по всій Польщі в пошуку кращої долі. Відчутною є теж криза віри серед молодого покоління. Проте ті, хто бере участь у білобірських святкуваннях, до своїх домівок повертаються духовно зміцнені. У проповіді архієпископ і митрополит Євген Попович звернув увагу на велику роль саме сім'ї та релігійне виховання дітей:

– Сім'я є тим фундаментом, на якому можна збудувати щасливе життя для дружини й чоловіка, дітей, бабусь і дідусів. На жаль, сьогодні ми є свідками кризи сім'ї як такої:

eprasa.pl 1f88d2ea23

багато молодих людей, не маючи жодних перешкод до таїнства шлюбу, живуть у так званих партнерських стосунках. Багато сімей розпадається, руйнуючи тим самим гармонію й мир для своїх дітей. Чому це відбувається? Причини можуть бути різні, але однією з основних причин кризи сучасної сім'ї є зникнення життя в спільноті, відсутність спільної молитви, егоїзм та пошук так званого кращого й легшого життя.

Він закликав брати участь у релігійному вихованні своїх дітей, яке має відбуватися у своєрідному трикутнику за участі сім'ї, парафії та школи. Також митрополит просив не стояти осторонь дискусії про місце релігії в школах, оскільки тільки від нас самих залежить, чи будуть такі уроки в закладах освіти, чи ні. Якщо батьки не запишуть свою дитину на греко-католицьку релігію в школі, то релігії там не буде.

Особливе місце під час святкувань відведено роздумам про молитву та біженців з України, які внаслідок війни мусили покинути свої домівки й шукати притулку в Польщі, зокрема в Білому Борі. Як 77 років тому, після горезвісної акції «Вісла», «Мати скитальців» прийняла у свої обійми вигнанців із рідної землі, так і нині відкриває свої обійми перед виселенцями з України, котрі, втікаючи від російського окупанта, знаходять тут притулок та духовну опіку.

– Важливо, аби бути витривалим і в цей спосіб засвідчувати віру. У хвилини випробування завжди розуміти силу молитви й не зневірюватися. Думаю: коли ми, як віруючі люди, триватимемо в молитві, будемо правдивими перед тими, хто сьогодні сумнівається, що молитва має цінність, тоді також молитва чинитиме чудо, якого ми самі не сподіваємося, – сказав під час великої вечірні з літією владика Аркадій Трохановський. Саме суботньою великою вечірнею та панахидою в намірені духовенства, богопосвячених осіб та жертв військової агресії росії проти України розпочалося святкування празника.

– Блаженніший Святослав у одній зі своїх проповідей сказав, що сьогодні ворог хоче нас здегуманізувати, забрати віру в перемогу та залишити в безнадії. Щоб ми зупинили нашу діяльність, понівечили життя, щоб втратили Божий образ, який є в кожній людині. Щоб зневірилися. Глава нашої церкви постійно нагадує, щоб ми не припиняли молитов. Щоб віднаходили силу в тому, що духовне. Тому сьогодні слідкуємо за подіями, які відбуваються в Україні. Можна сказати, що нині Україна поранена, але вона не здалася. Хоча вона виснажена від болю, але постійно тримається та бореться. Україна, яка кожного дня життям своїх громадян стає і воскресає до нового життя, показує, що хоче відродження як духовного, так і морального у всіх ділянках. Вона показує глибоку віру в перемогу добра над злом. Так, як Христос переміг гріх, терпіння та смерть. Тому треба за Блаженнішим Святославом повторити: Україна стоїть, Україна бореться, Україна молиться, – наголосив владика Аркадій Трохановський.

Після празничної літургії відбулася традиційна процесія з іконою «Матері скитальців», а також освячення води. ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Степан МІГУС
Фото автора статті та Андрія Фаранчука

33 роки українській незалежності: патріотичні заходи в Ольштині

Гурт НОТА НЕО і виконавці, фінал

Українці Ольштина й околиць та українські воєнні біженці, а також небайдужі поляки мали нагоду взяти участь у творчих і молитовних заходах, присвячених 33-й річниці відновлення незалежності України, які проходили в місті від 24 до 30 серпня. Під час подій було згадано теж дві інші вагомі дати: День пам'яті захисників України (29 серпня), котрі загинули у боротьбі за її незалежність, суверенітет і територіальну цілісність, та Міжнародний день зниклих безвісти (30 серпня).

Фінальним заходом, сповненим ненависті до московського ворога, але й зворушення та насамперед гордості за свою вітчизну, її надбання, героїв, стало урочисте святкування в ольштинському концертному залі ім. Анни Василевської, що відбулось у передостанній день минулого місяця. Концерт спільно організували фундація «Два крила UA», яку очолює киянка Тетяна Ревенко, та Ольштинський відділ ОУП. Подія відбулась під патронатом маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Марціна Кухцінського.

Концерт відвідало майже чотириста глядачів, а участь у ньому взяло кількадесят гуртів і сольних виконавців. Серед них був Український ансамбль народного танцю «Весна» з Ольштина, який заснувала біженка з Сум, хореографка Людмила Ященко. Учасниками колективу стали діти й дорослі, котрі на Вармії та Мазурах знайшли прихисток, тікаючи від війни. Перед публікою виступили теж сольні виконавиці-біженки: Карина Дворнікова з Харкова, юні співачка Софія Півняк і танцюристка Софія Бутенко. Українську громаду Ольштина представляло популярне ольштинсько-острудське тріо «ТоЯ», у складі якого – Марія Гашинська, Ганна Холєвка і Лєна Гнатюк. Попри війну концерт помітно збагатили виконавці з України: народний артист України Василь Чепелюк, інструменталіст, заслужений артист України, диригент симфонічного оркестру Волинського національного академічного театру ім. Т. Шевченка Микола Гнатюк, лауреат закордонних і всеукраїнських конкурсів вокальний квартет «НОТА НЕО» з Луцького педагогічного коледжу та бард-лірник Сергій Петриченко родом із Києва, який уже тридцять років живе на Вармії та Мазурах.

Концерт урочисто відкрили представники організаторів: Тетяна Ревенко та Степан Мігус, голова Ольштинського відділу ОУП і водночас автор цього матеріалу. Ми розповіли про актуальну ситуацію в Україні й подякували всім, хто допомагає українській державі, що протистоїть ворожій росії. Далі незрівнянні ведучі концерту журналістка Ярослава Хруник та декан факультету мистецтв Вармінсько-Мазурського університету професор Іван Полов'янюк представили список із майже двадцяти осіб та організацій, котрі є спонсорами та волонтерами з Ольштина й околиць та постійно допомагають Україні. Після – голова Комісії національних меншин сеймика Вармінсько-Мазурського воєводства Ярослав Слома Шевченковими словами закликав:

«(…) ляше, друже, брате!
Подай же руку козакові
І серце чистеє подай!»

Зворушена Анета Бжиска, новообрана уповноважена маршалка воєводства у справах національних меншин, зі сльозами в очах співчувала українським біженцям. Вона висловила подяку воїнам України за героїзм, завдяки якому ворог неспроможний прорватися далі в Євро-

«Весна»

Карина Дворнікова

Софія Півняк

eprasa.pl 1f88d2ea23

Ведучі і організатори

пу. Консул України в Ґданську, а у недавньому минулому фронтовик Олег Височан, що не один рік воював проти московських загарбників, попросив хвилиною мовчання вшанувати пам'ять героїв, котрі віддали своє життя за рідний край. Він також заявив, що слід дорожити дружбою між українцями й поляками, допомагати одне одному в біді – і тоді жоден ворог не буде нам страшним. Серед почесних гостей були також глава Ольштинсько-Ґданської єпархії єпископ Аркадій Трохановський із духовенством, представники національних меншин регіону, працівники дирекції та вчителі українських шкіл, волонтери, дарувальники та місцеві українці, яким не байдужа духовна Батьківщина.

Ольштинський концерт викликав багато емоцій, бо ж на публіку чекали різноманітні несподіванки. Танцювальний колектив «Весна», крім танців у виконанні молодшої та старшої груп, представив особливий показ українського національного одягу зламу XIX-XX століть, який зберіг, отримавши від своїх предків, депортованих 1947 року з Холмщини, ольштинянин Юрій Ринковський. Зал завмирав після пісень Василя Чепелюка «Я так хочу додому», «Я України син», «Рідний край», «Стрільці січовії», «Червона рута». Марина Мельничук, Мирослава Пашковська, Діана Павлючик та Аліна Степанюк з «НЕО НОТА» захопили піснями «Матерям», «Де ти, мій козаче?» і відомою у світі невмирущою «Черемшиною». Ольштинська «ТоЯ» посіяла надію композицією «Все буде добре», а перед цим заспівала ще пісні «Веснянка» і «Зброя». Щемкий настрій концерту підтримали покази відео про війну в Україні – страшне бомбардування, планове нищення московськими злочинцями цивільних установ, житлових будинків, лікарень, шкіл, дитсадків… та водночас небуденна українська краса. Насамкінець цього особливого заходу організатори представили відеозапис промови президента України Володимира Зеленського на фоні фронту й мирного життя, російських обстрілів цивільних жителів, краси різних регіонів України. Урешті прозвучав гімн «Боже великий, єдиний» у виконанні луцького гурту «НОТА НЕО», до якого приєдналися інші артисти та публіка.

Танцює Софія Бутенко

Також у День Незалежності в ольштинсько-ґданському єпархіальному соборі Покрови Пресвятої Богородиці відбулася молитва за Україну і за мир, яку ініціювали отець парох Іван Галушка та парох Станіслав Тарапацький. Наступного дня, 25 серпня, у парафіяльному залі цього ж храму пройшов захід під назвою «Мова має значення», також присвячений святкуванню української незалежності. Назву зустрічі запропонували організатори Юлія та її брат Тарас Дутки з України, учні й випускники Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому. Разом із ними співорганізаторкою події виступила журналістка Ярослава Хруник. Назва зустрічі стала присвятою авторці таких важливих слів, убитій у Львові 19 липня цього року професорці Ірині Фаріон, українській філологині з Національного університету «Львівська політехніка».

На початку заходу прозвучали слова іншого видатного українця, також знищеного українoненависниками в більшовицьких таборах, поета Василя Стуса:

«Всіх не злічити, всіх не розстріляти!
Але за що? Не можу зрозуміти.
За те, що Україну звали мати,
Що не цуралися її рясних суцвіттів?
Любили слово рідне до загину,
Не йшли в мовчальники, в пору глухоніму,
І боронили рідну Україну,
Немов Мадонну – матінку саму».

Після вступних слів захід розпочався гімном України. Далі Юлія Дутка, яка вела зустріч, зосередилася на трьох визначних постатях української культури: Василеві Стусі – поетові, дисиденті, борцю за вільну Україну; Володимирі Івасюкові – композиторі, співаку, скрипалю, лікарю, художнику та Ірині Фаріон – мовознавиці, політикині, професорці, авторці численних телевізійних проєктів на захист української мови. Усі троє були за це вбиті. Український народ страждав, як жоден інший в Європі. Пожертвував своїми дочками й синами за збереження рідної мови, право використовувати її у повсякденні. Замордовано визначних українських митців – поетів, письменників, художників, композиторів. Вистачить хоча б згадати довоєнні часи «Розстріляного відродження» чи шістдесятників, про яких організатори теж розповідали багато. Борці за рідне слово добре розуміли, що означає втрата своєї української мови. Вони б із певністю погодилися з висловом Ліни Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту, спочатку їм відбирає мову». ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Олександр ЛЮБЧИЧ
Фото з Вікіпедії

Вистраждане життя Олександра Довженка

Щасливчикам по життю заздрять, але тим, хто занадто наблизився до сильних світу цього, доводиться страждати, бо з часів Давнього Риму відомо – «ближче до Юпітера, ближче до небезпеки». 31 січня 1944 року кінорежисера Олександра Довженка привезли із Кремля ледь живого: йому здавалося, що його «порубано на шмаття і скривавлені частини душі розкидано на ганьбу й поталу на всіх зборищах». Сталін розправився із ним за те, що у фільмі «Україна в огні» він розкрив правду – показав, як його народу боляче. Завдяки цій і подібним розправам, котрі були в житті Довженка, він прожив лише 62 роки.

«Зачарований» з дитинства: Чернігівщина

А почалось все 29 серпня (10 вересня – за новим стилем) 1894 року, коли на хуторі В'юнище (нині смт. Сосниця) на Чернігівщині в селянській родині Петра і Одарки Довженків з'явився хлопчик Сашко. Батьки його були бідні й неписьменні, мали 14 дітей, які майже всі померли у дитинстві. Тому він і писав про матір, як про людину, яка «проплакала усе життя».

Згадуючи на схилі літ «незабутні чари дитинства в краю трав, річок і таємничих озер», де навіть звірі й птахи вміли розмовляти, Олександр Довженко щиро жалкував, що такого вже більше не буде ніколи. Адже тоді навіть Десна була «дівкою», а він – «маленьким хлопчиком із широко розкритими зеленими очима», який тільки пізнавав цей світ. За вдачею був мрійником – йому хотілося будувати гарні міста, малювати чудові картини, виходити у відкрите море на кораблі, вчити інших… Останнє начебто стало здійснюватися тоді, коли по закінченню школи, в 1911 році став студентом Глухівського вчительського інституту.

Олександр виділявся відвертістю й сміливістю. Він зізнався «законовчителеві», що не вірить в Бога, потайки читав українські книжки і не сприймав обрусіння краю. Як закінчив інститут у 1914 році, то став працювати в одному із училищ Житомира, де в зв'язку із відсутністю вчителів викладав декілька різних предметів – природознавство і географію, фізику й історію, гімнастику і малювання. Тут і застала його Перша світова війна, котру, як і більшість мешканців тодішньої Європи, зустрів із патріотичним піднесенням. Пізніше жалкував за цим.

У вирі «революційної романтики»: Україна

Війна і пов'язані з нею великі втрати і страждання надоїли всім настільки, що ніхто вже не тримався за монархію. Лютнева революція 1917 року викликала величезну хвилю ентузіазму серед різних верств населення, а розмаїття політичних партій – навіть розгубленість. Довженко згадував про радість, котра з'явилась у нього, як «у собаки, що зірвався з цепу». Найпопулярнішими серед молоді були партії, що проголошували визволення України від російського гніту. Він кинувся до них. На той час вже мав дівчину – мешканку Житомира Варю Крилову, із якою потайки одружився. Але життя розлучило їх: Олександр хотів продовжити освіту, тож восени 1917 року поїхав до Києва, а Варя залишилась у Житомирі. Деякий час навчався на економічному факультеті комерційного інституту і в Академії мистецтв, працював вчителем початкового училища.

Тим часом розпочалась жорстока боротьба за владу. «Романтичний і злий час настав», – згадував пізніше Довженко. Він вступив до одного із куренів армії новоутвореної Української Народної Республіки, брав участь у придушенні більшовицького повстання в «Арсеналі», потім воював в рядах петлюрівських військ. Влітку 1919 року опинився в Житомирі, де був заарештований волинськими чекістами, як «ворог робітничо-селянського уряду». Йому загрожував розстріл, але врятував земляк Василь Еллан-Блакитний, який запропонував приєднатися до партії «боротьбистів» – союзників українських більшовиків. Це було на початку 1920 року, в якому Довженка знову заарештували – на цей раз поляки. І знову вдалося уникнути смерті: втік із полону. Доля начебто оберігала юнака для майбутніх, більш значущих справ і подій.

Перебування за кордоном: Польща, Німеччина

Але поки що він шукав роботу, яка б давала засоби для існування. Деякий час працював в різних радянських установах Києва, пов'язаних із освітою і мистецтвом, але потім друзі допомогли йому влаштуватися в Народний комісаріат закордонних справ. В квітні 1921 року Довженко виїхав до Харкова (котрий був тоді столицею України) і невдовзі до Варшави – на дипломатичну роботу. Разом із ним поїхала і його «таємна» дружина Варвара Крилова. У Польщі, в Повноважному представництві України він займався питаннями репатріації і обміну полоненими, потім став керуючим справами представництва. 6 лютого 1922 року разом із Варварою виїхав у Берлін, де працював секретарем Генерального консульства. Але недовго: Довженка зацікавила графіка і він попросив дозволу навчатися у приватній мистецькій школі професора-експресіоніста Віллі Яккеля. До липня 1923 року осягав теорію й практику графічного мистецтва, відвідував художні виставки, цікавився культурним життям Німеччини. Там же потрапив під пильний нагляд радянських спецслужб: один із так званих «друзів», художник Микола Глущенко, писав на нього постійні донесення, які збереглися в архівах.

eprasa.pl 1f88d2ea23

Харківський період: літературна й художня праця

Олександр і Варвара приїжджають до Харкова вже як офіційне подружжя (17 липня 1923 року вони зареєстрували шлюб в Представництві УРСР в Берліні). Довженко відразу ж опинився у вирі культурного життя столиці: він заводить знайомство з літературними романтиками та письменниками-футуристами, працює художником-ілюстратором в газеті «Вісті ВУЦВК», ілюструє книги, зокрема «Голубі ешелони» Петра Панча. Варя вирішує стати акторкою, однак під час прогулянки човном необережно вдарила себе по коліну, що призвело до запалення суглоба. Влітку 1925 року вона відправилась на лікування до Євпаторії. В листі від 28 травня 1926 року Олександр пише Варі, як глибоко й сильно її кохає. І додає: «Хочеться бути біля тебе все життя». Однак «все життя» не вийшло, бо вони жили різними інтересами. Довженко зацікавився кіномистецтвом, написав сценарій до дитячого фільму «Вася – реформатор» і на його зйомки виїхав до Одеси. На 31-му році життя він зробив рішучий крок до тієї справи, яка прославить його на весь світ.

Одеський період: великі успіхи в кінематографії

Одеса була незвичним містом – уособленням світу далеких мандрівок, морської романтики, а ще – кіномистецтва, яке в 20-х роках почало зароджуватися в Україні. Олександр Довженко, наділений від природи великими здібностями, був поки що профаном у цій галузі, але саме там він створив свої найкращі кінострічки. Хоча спочатку, як і в кожної людини, були й конфлікти та невдачі: він написав декілька сценаріїв і потім відмовився від них. Бажаючи «пробитися», надіслав один сценарій славнозвісному Чарлі Чапліну, але відповіді не отримав. Були знайомства і з жінками, епізодичні і романтичні, адже люди із зовнішністю Довженка не могли не подобатися. Варя, силою обставин відірвана від чоловіка (бо весь час лікувалася), дала зрозуміти, що він «вільний від неї назавжди». Останнє далося їй нелегко, від цього страждала все життя, але й Довженко пізніше, напевно, жалкував за нею. Тоді ж було якось не до цього: час був спресований написанням сценаріїв, продовженням самоосвіти й роботою на знімальних майданчиках. Він разом із оператором Данилом Демуцьким створив свої найкращі кінострічки – трилогію «Звенигора» (1927), «Арсенал» (1929) та «Земля» (1930). Характеризуючи одну із них, кінорежисер написав, що «зробив її одним духом – за сто днів, не зробив, а проспівав, як птах», намагаючись «розсунути рамки екрана… заговорити мовою великих узагальнень». Це дало себе знати – демонстрація фільмів Довженка відразу ж із великим успіхом пройшла в багатьох кінотеатрах Європи і Америки. Але ці «сто днів» для автора кінотрилогії, так само, як і «сто днів» для Наполеона, обернулись великою трагедією. Невдоволення влади викликало «схиляння перед патріархальним минулим», Україною та натуралізм деяких сцен. І найбільший негатив, на думку влади, був у відсутності прославляння радянської дійсності і особисто творців її – Леніна й Сталіна.

Із цього часу життя Довженка потрапляє під пильну увагу радянських спецорганів. Відомий історик Юрій Шаповал, який свою працю «Непрощений» присвятив дослідженню цього питання, пише, що «ніколи не думав, наскільки масштабно і щільно був оточений агентами Довженко», «серед них і люди, які знали його десятиліттями». Дехто підозрював, що до них відносилась і близька (із часів Одеси) подруга Довженка, а пізніше його дружина Юлія Солнцева. Як би там не було, але свою руку на пульсі часу вона тримала міцно.

Московський період: життя на грані прірви

На думку українського дослідника Євгена Сверстюка, «сама біографія Довженка – це велика й повчальна драма на всі часи». Від 30-х років він опинився на грані прірви. Багатьох видатних діячів літератури й мистецтва, в тому числі з України, було заарештовано і страчено. Але Довженко вцілів і в немалій мірі завдяки самому Сталіну. Після тріумфальної поїздки (разом із Данилом Демуцьким та Юлією Солнцевою) країнами Європи він переїжджає до Москви (1934 р.). І тут потрапляє в поле зору Сталіна. Чомусь люди порочні й темні завжди тягнуться до людей незаплямованих і світлих. Радянський тиран, «вождь усіх часів і народів» ночами часто не спав, але, не довіряючи нікому, чомусь вподобав Олександра Довженка. За ним висилали автомобіль Сталіна, привозили в Кремль, а потім по декілька годин вони гуляли вулицями нічної Москви. Про що говорили – невідомо, але, напевно, про те, чого не знали і наближені до тирана люди. Останній був впевнений, що Довженко не використає це проти нього, а йому, як і кожній людині, хотілося із кимось поділитися своїми думками.

Близькість до Сталіна не принесла радості Довженку. За ним продовжували слідкувати, як слідкували за усіма, навіть найвищими особами в СРСР. Але заарештувати без особливої вказівки не могли. Фільми, які знімав Довженко («Аероград», «Щорс», «Мічурін»), не приносили йому задоволення, бо були зроблені в руслі ідей партії. Він отримував звання і нагороди, але відчував себе «птахом у золотій клітці». Той фільм, який лише спробував створити так, як захотів («Україна в огні»), був заборонений, як і попередні. В Україну його не відпускали, змушували жити у Москві. «Мені стало трохи страшно і стало мені боляче, що вмру я, так і не сказавши свого слова людям», – записав він у щоденнику за десять років до смерті. Не все міг записати, як не все сказати найближчій в той час людині – Юлії Солнцевій. Остання, щоб заволодіти спадщиною Довженка, десь за рік до його смерті направила свою представницю до села Демидів, що на Київщині. Там ще офіційна дружина Варя, місцева вчителька, дала згоду на розірвання шлюбу із ним.

В цей же час Олександр Довженко пише свій, здається, найкращий твір – «Зачарована Десна». В ньому звертається до витоків людського життя – дитинства і до того замріяного хлопчика, яким на березі «чарівної ріки» був він сам. Восени 1956 року, вже після смерті Сталіна, збирається поїхати в Україну: жити там було мрією всього його життя. Але 25 листопада 1956 року багатостраждальне серце Довженка не витримало: на підмосковній дачі він помирає. Похований супроти волі на Новодівочому цвинтарі у російській столиці. ●

eprasa.pl 1f88d2ea23

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Його Величніст Юрий Новосільскый

Продовження з попереднього номера

Дилема Новосільского

Юрий Новосільскый, народжений в родині лемківско-польскій, не хотіл оповідати ся по жадній стороні, але то не значыт, же не треба обережно підходити до його слів о початках його творчой діяльности. Повіл: *Од наймолодшых років доторкало мня богатство пережываня, познавал єм ріжны потребы духа. Культурове погранича то тиґєль, в котрым вшытко ся стерат, мішат, ферментує, бухат новыма можливостями (…) така родинна мішанына то великє щастя.* ***Не потрафил бым жыти в краю монолітичным культурово и релігійні.*** *Стою двома ногами на двох ріжных просторах – культуровых и релігійных. Мам таку позицию, в котру мня нагода або Всемогущый поставили (…) А могло прецін быти так, што пішол бым в єдну або другу сторону, ци запер ся в собі… А ні…,* ***мі гласно єст лацнішше, так окраком.***[1]

З тым не мож ся сперати, як и з тым, што повідал о часі німецкой окупациі, кєд пояснял, чом не діял в ниякій конспірациі: ***Кєд ся має потрійну національніст,*** *трудно о яку небуд агресивну поставу.*

Бесіда о потрійній національности єст натяком на німецкы повязаня родины матери Юрия Новосільского. Дальша част його выповіди єст тіж барз інтересна: *До якисого там часу думал єм стати монахом, што перенесло мойі зацікавліня на іншы простори сьвідомости, барже духовы, а не приземны.* (…) *моє наставліня было радше* ***такє російскє,*** *протидіяня злу, якыса есхатологія, катастрофізм, переконаня, же перед тым не мож втечы, же треба принимати іх з внутрішнім призволіньом. В моіх друзів, зростаючых в польскій традициі, римо-католицкій, домінувала постава діяня, а* ***православна духовіст****, в котру был єм затопленый, єст інша, ту чловек не протидіє, радше роздумує над вшыткым, што ся діє – аджи кєд діє ся зло.*

Деякы вышше наведены слова Новосільского цільово зазначыл єм грубшом азбуком, народили ся аж пак, сут пізнішшом синтезом його сьвітопоглядів. Заперты в них думкы сут правдивы, коротіцькы, вываженыи та беземоцийны, вказуют зміст його думок. Іншы вышше наведены, тоты богатшы в слова, та підшыты емоциями бесідут о тім самім, але дакус інакше. Прочытайте іщы и тото и повічте, ци не думам правильно: ***Церков греко-католицка в Кракові*** *(…) мала ищы єдну величезну перевагу над католицкыма костелами: сьпів на найвышшых артистичных вершынах. Гласно завдякы тому, же приходили до нєй студенты східньой Галичыны и Волиня, все мала* ***прекрасны вокальны хоры.*** *Приходили и Полякы, котры хотіли ся высьпівати, (…) ціла партитура была розписана на голосы – латинском азбуком – брали в рукы и сьпівали. Ниякый костельный хор не міг з нима конкурувати.* ***Зразу-м почул, же то великый артизм. Так по правді, то я єм духово выріс на тім церковнім хорі. (…) Што неділю міг єм быти на концерті найвышшого рівня та призерати ся, як тот ансамбль спілдіє, неяко од кухні. Для дітины были то незабыты пережытя … Штож то были за голосы! Нетуземны! Як зачаруваный смотріл єм на іхні лиця, на тото, што робыт священник.***

Адже то Греко-католицка церков причынила ся до зроджыня великого митця и богослова Юрия Новосільского (Почаів, о якім радил Новосільскый, то свого роду мысленне скорочыня). Ґєрархія Православной церкви ани за жытя Новосільского не была, ани гнеска не єст захоплена творчостьом Новосільского. Православія Новосільского єст інакше, істинне, припоминат Церков, описану Іренейом Кондровом (Ireneusz Kondrów, *Grekokatolicyzm – oblicze wschodniej wiary,* Ольштин 2024). Церков Новосільского и Кондрова, хоц названы сут інакше, єст тожсама (але хыбаль існує лем в нечысленных особах, такых як Новосільскый и Кондрів). Кєд Новосільскый признавал ся до православных коренів и радил, же духово народил ся в Почаєві, ужывал мысленного скорочыня, зрозумілого для

Юрій Новосільський, каплиця люблінського семінарію. Фото: cerkiew.eu

eprasa.pl 1f88d2ea23

співбесідників-римо-католиків. Не толкувал ім, же гнешня Греко-католцка колиси была частком Православной церкви, яка в 1596 році підчынила ся папі. Греко-католицкы Лемкы поважали Почаів аджи товды, коли він был юж суто православный, цілий час чули ся православныма. Кєд гєрархія Греко-католицкой церкви заказала в Службі Божій величати: *и всіх вас православных християн*, грабяне и ожынняне в 1911 році перешли до Церкви православной (справжный процес переходу Лемків на православя почал ся од Тилявы, в 1926 році). Думам, же Юрий Новосільскый одкликувал ся до такого православя, до східного ідеалу Церкви Христовой, а не до Церкви яко інституциі. Старчыт послухати, як споминат своє монаше жытя: *Мал єм такы думкы од дітинячых років – бесідує пів століття пізнішше –* ***был єм захопленый православном літургійом****, думал єм, же такє жытя єст для мене, же буду міг там якоси по чловечому и душевно ся однайти и здійснити… Але то была ищы така дітиняча віра, котру треба было затратити, пак чловек дозрівал и вернул до тых справ в іншый спосіб. (…) Зрештом, не люблю слова „nowicjat", бо то такє римо-католицкє понятя, котре ничого не пояснює.* ***В монастырі єст кус інакше. По старословянскы бесідує ся о послушанію, єст оно часом, в котрым чловек во вшыткім мусит слухати свойого, душевного провідника.***

Адже зас бесідує о православній літургії, хоц єст в греко-католицкім монастырі, в котрім: ***в часі 8 годин роботы было писаня ікон,*** *котре давало му барз велику радіст.*

Послушником греко-католицкой Лавры св. Йоана Предтечы на Кайсервальді во Львові (на улиці Чернеча Гора) Новосільскый был од жовтня 1942 рока. Гнеска діє там *Музей народной архітектури та побуту ім. Климентія Шептицького* – в народі званий *Шевченківскым Гаєм,* монастир тіж. Там поберал першы урокы іконописаня, а не в Почаєві. Разом з монахами молил ся в старинній деревяній церкви св. Софії (Мудрости Божой), перед іконостасом Йосафата Кондзелевича (до Львова перенесеного Шептицкым). Кристина Черні так о тім періоді в його жытю пише: ***Новосільскый вельо разы буде споминал зо зворушыньом тоты сімнастовічны, повны повагы іконы, котры тепер годинами обзерат яко послушник.*** Адже то в греко-католицкым монастирі закєлкувало зеренце його мистецтва. Пак, кєд был юж на вершку свого мистецтва, запроєктувал и розписал прекрасну білобірску греко-католицку церкву. Другой такой на цілым сьвіті не найти, в Польщы має юж статус народньой спадщыны, в 2019 р. вписано єй до спису памяток, а в 2022 році друком вышла єй монографія (M. Błażko, *Cerkiew pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Białym Borze. Wzór integracji architektury i malarstwa sakralnego*).

Додам, же Новосільскый сотворил немале діло и в Люблині, іконостас каплиці, в якій молят ся греко-католицкы семінаристы. Думам, же час юж мати свою духовну семінарию, хыбаль подібні думат Іреней Кондрів, кєд в Греко-католицизмі… сумує, же 90% того, што вчат ся нашы питомці, єст римо-католицкє (с. 20). Може тепер, кєд маме юж трьох своїх єпископів, пришла черга на нашу семінарию? ●

1. Наводжу за: K. Czerni, *Nietoperz w świątyni. Biografia Jerzego Nowosielskiego*, Краків 2011, с. 330.

РЕЦЕНЗІЇ

Марічка Паплаускайте, «Потяг прибуває за розкладом. Історії людей і залізниці». Лабораторія, 2024. – 272 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Українські супергерої – посеред нас

Українська залізниця. Що найперше нам приходить на думку, коли про неї згадуємо? Мені особисто – довга дорога до Криму в спекотному плацкарті. Попри певний фізичний дискомфорт і не надто чисті вбиральні, ця найдовша подорож потягом у моєму житті зараз згадується дуже приємно. Так, як мені добре спалось на верхній полиці під стукіт коліс, ніколи більше не спалось. Українська залізниця змінювалась разом з нами щодня, її роль стала надважливою у часи повномасштабного вторгнення росії в Україну. Закулісся української залізниці показане нам крізь історії її працівників – воно захопливе й цікаве.

Мабуть, у кожної українки та українця є якась історія, пов'язана з поїздкою в Укрзалізниці. Я б могла нарахувати таких мінімум з десяток. Доводилось їхати вночі в тамбурі з фестивалю в Карпатах та відбиватись від п'яних чоловіків, що настирливо запрошували нас з подругою «на чарочку» в купе. У довгій дорозі до Дніпра (тоді ще Дніпропетровська), де мав відбутися захист моєї дисертації, вдалося знайти гарного друга, що згодом став нашим провідником по місту і наступного разу розділив зі мною непрості моменти здобування наукового ступеня. А про поїздки електричками влітку чи взимку до легендарного Славська можна писати окрему книгу. Там можна пережити стільки емоцій на короткому відрізку часу, що вистачить на пів життя.

Проте ці всі історії – це розповіді нас, гостей залізниці, які придбали квиток, проїхали свій відрізок часу і пішли жити далі своє життя. Потяги для нас – це з'єднувачі поміж різними пунктами призначення, хай і з часто атмосферними емоціями та подіями. Але ми залишаємо їх позаду і не згадуємо до наступної потреби-зустрічі.

Книга «Потяг прибуває за розкладом» – це світ Укрзалізниці зсередини, серія розмов з її працівниками. Вона розповідає нам про речі, над якими ми зазвичай не задумуємось як клієнти цього сервісу. Скільки, виявляється, щоденної й копіткої праці велетенської кількості персоналу стоїть за будь-яким маленьким покращенням комфорту пасажирів, за кожною, здавалось би, непомітною, але важливою зміною.

18.

eprasa.pl 1f88d2ea23

Продовження з 17 сторінки

Величезна роль та відповідальність впали на плечі кожного з працівників Укрзалізниці від моменту повномасштабної війни в Україні. «Потяг прибуває за розкладом» – це вчасна книга, тому що насамперед це мереживо історій про силу, незламність духу, самопожертву, відданість своїй справі. Українські залізничники працювали на межі виснаження психічного та фізичного для того, щоб потяги курсували, щоб відбували та прибували вчасно, вивозили людей із небезпечних для них міст і давали їм відчуття захищеності та віри в те, що все буде добре.

Укрзалізниця величезними зусиллями усього персоналу стала саме тим островком стабільності та надії, якого так потребувало наше суспільство в умовах хаосу, жаху, безвиході, спричиненими повномасштабним нападом росії на Україну.

Окрім найважливішої місії на початку вторгнення – евакуації людей, Укрзалізниця почала виконувати згодом і багато інших, не менш важливих функцій. Більшість волонтерських передач на початку здійснювались з допомогою потягів. Багато ресурсу та зусиль пішло на переобладнання потягів для перевезення поранених.

Вражає те, як працівникам на кожному рівні доводилося швидко реагувати, приймати рішення, затверджувати різноманітні зміни і вводити їх просто на ходу, в умовах війни.

Саме тому «Потяг прибуває за розкладом» можна розцінювати як книгу про суперлюдей, що в найбільш кризовий, який лише можна уявити, час не лише змогли собі дати раду зі своєю роботою, але щодня вони ще й робили і роблять все для того, щоб Укрзалізниця ставала кращою, потужнішою, зручнішою у всіх сенсах.

Передмову до книги написав британський актор, письменник, режисер Стівен Фрай. Він, як і інші відомі іноземці, що почали відвідувати Україну опісля 24 лютого 2022 року, став клієнтом Укрзалізниці. Фрай вражений, не менш за інших іноземних гостей, сервісом Укрзалізниці в такі непрості для України часи і вважає, що книгу «Потяг прибуває за розкладом» мають прочитати усі, адже вона яскраво демонструє українську незламність.

Через припинення курсування літаків саме українські потяги стали тим місцем, де важливі особистості з-за кордону в першу чергу знайомляться з Україною та українцями. Працівники та працівниці Укрзалізниці одразу усвідомили, яке велике значення має те, аби у гостей склалося перше позитивне враження, щоб їм було комфортно та приємно. Чого лише вартує історія про те, як при перевезенні доброго друга України Бориса Джонсона було враховано все, окрім того, що англійці люблять чай з молоком. Персонал Укрзалізниці з надлюдською швидкістю і спритністю вирішив це питання, як і багато інших, що траплялися на їхньому шляху і від яких залежав імідж не лише Укрзалізниці, але й всієї країни.

Україна славиться розвиненою IT-сферою, і ось навіть в умовах війни Укрзалізниця почала активно запроваджувати та розвивати різноманітні технологічні нововведення. Просто дух перехоплює – скільки праці стоїть за такими справами, як створення мобільного застосунку, його тестування, покращення. Дуже цікаво було довідатись, як вдало команда Укрзалізниці навчилася вести боротьбу з перекупщиками квитків онлайн, котрі розробили цілу систему, аби просувати свій нелегальний бізнес.

Скільки енергії, креативності, впертості було вкладено у чайну революцію Укрзалізниці. Здавалось би, це ж так просто: гарні склянки, смачний чай. А за цією зміною стоїть багато недоспаних ночей конкретних людей.

Укрзалізниця обрала для себе шлях змін, незважаючи на війну. Те, що українські потяги прибувають за розкладом попри все, дає якесь відчуття стабільності, безпеки усім. За це хочеться триматись і вірити, що українці можуть все.

Кожна історія в книзі дуже різна за емоційним фоном, смисловим навантаженням. Крізь призму розповіді однієї особи ми знайомимось ближче з цілим маленьким Всесвітом, що має відношення до конкретної ланки Укрзалізниці. Це розповіді керівників, волонтерів, комунікаційників, машиністів, пасажирів. Кожен з них робить свої маленькі та великі справи попри все, і це тримає систему стабільною. Якщо виділяти історію, що найбільше вразила за шкалою емоцій, то це, мабуть, буде «Рейс за рейсом» – оповідь, що має пролити нам світло на копітку роботу провідниць під час війни. Цю частину книги неможливо читати без сліз, це історія матері, яка чекала свого сина з полону і тримала своє горе щодня, щохвилини при собі, адже їй треба добре виконувати свою роботу і допомагати пасажирам.

Авторка книги Марічка Паплаускайте зробила величезну роботу, вона фізично провела разом із Укрзалізницею та її працівниками багато часу. Розповіді вийшли живими, динамічними, як і подорожі потягами. Авторка пережила також і обстріл вокзалу у Херсоні, текст про цю сумну подію завершує видання.

Якщо вам зараз якось особливо важко психологічно, то «Потяг прибуває за розкладом» неодмінно додасть оптимізму та віри у силу українців та українок. Нехай літаки поки що не літають, але потяги курсують і практично завжди за розкладом. Собаки гавкають, але наш караван щодня іде вперед. ●

З сумом повідомляємо, що довголітній колпортер газети «Наше слово»

св. пам. Володимир Ковальчик

на 86-му році життя упокоївся 27 серпня 2024 року у місті Торонто. Чин похорону відбувся 3 вересня 2024 року. Складаємо щирі слова співчуття родині і близьким.

Редакція газети «Наше слово»

eprasa.pl 1f88d2ea23

Друковані скарби української світової діаспори під загрозою

Нещодавно після чергової атаки росіян на Миргород, що на Полтавщині, серед інших руйнувань зазнала пошкоджень єдина на сході України Діаспорна бібліотека імені української просвітянки з Флориди (США) Галини Король. Пробитий осколками шиферний дах будівлі протікає – вода ллється на книги, його потрібно замінити металопрофілем. Шукаємо допомоги!

Українська картка (Приватбанк) – 4149 4993 8849 0375
PayPal – sazanskija0@gmail.com
MoneyGram – ANATOLII SAZANSKYI

Варто згадати, що свого часу біля витоків формування багатющих книжково-журнальних фондів бібліотеки стояли кращі українські національні діячі США, Канади, Австралії, України, як-от Левко Лук'яненко; українсько-канадські письменники – Любов Василів-Базюк, Микола Латишко; Євгеній Федоренко – очільник Української шкільної ради США; родина Кохнів (Фундація ім. Василя Липківського); родина Коновалів (Фундація ім. Івана Багряного, США); родина Соколиків (Канада); Євдокія Островська (очільниця Союзу українок Австралії; родина Нитченків (Австралія); родина Домазарів (Австралія); родина Борців (Австралія). І це лише невелика частина тих достойників, які творили і примножували книжкові і духовні фонди бібліотеки.

Анатолій Сазанський, письменник і адміністратор Діаспорної бібліотеки ім. Галини Король

Розділяємо біль і складаємо слова щирого співчуття нашій подрузі
ЕЛІ ПАТРІ з РОДИНОЮ
з приводу смерті
сестри АЛІНИ
Вічна пам'ять Покійній!
Управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові

22 серпня 2024 року тшеб'ятівська громада провела в останню земну дорогу
бл. п. Григорія Білий
Покійний Григорій неочікувано відійшов у вічність на 67-му році життя, залишаючи у невимовному болю найближчих.
Похоронні богослужіння відправили о. Михайло Плець, о. Павло Старух та о. Володимир Куцай.
Вічна Йому пам'ять!
Молитовно єднаємось у скорботі з
дружиною Анною, донею Катериною, братом Михайлом, сестрами Данутою, Любомирою, Анною з родинами і усіма близькими.
Управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові та парафіяльна спільнота

6 вересня на 68-му році життя несподівано відійшов у вічність нащадок хотинчан на Перемищині, депортованих під час злочинної операції «Вісла», мешканець Молтайн, активний організатор місцевих українських культурних заходів у ґміні Барцяни

✝ БОГДАН КАЧМАР

Дружині Покійного Аліні,
членкині Ради Ольштинського відділу ОУП,
багаторічній голові асунської і молтайнської ланок Об'єднання,
дітям Юстині і Михайлові з онуками і родинами, сестрі Дануті, братам Володимиру, Едварду, Мирославу і Стефану з родинами
та усім близьким складаємо слова співчуття, єднаючись у скорботі та сумі.
Хай вармінсько-мазурська земля, в якій спочив на цвинтарі в Молтайнах після останнього прощання в рідному храмі в Асунах 9 вересня поряд з батьками, буде Йому пухом, як рідна материнська і батьківська в Хотинці, про котру завжди пам'ятав як про рідне місце свого розсіяного по світі роду.
Голова, управа і рада Ольштинського відділу ОУП

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 1f88d2ea23

ЗАПРОШЕННЯ

120-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ У ПЕРЕМИШЛІ

27-29 Вересня 2024 р.

1904

DOM DLA WSZYSTKICH

ДІМ ДЛЯ ВСІХ

HOME FOR ALL

2024

120 РОКІВ НАРОДНИЙ ДІМ В ПЕРЕМИШЛІ

Фонд Український Народний дім у Перемишлі і Об'єднання українців у Польщі, відділ у Перемишлі має честь запросити Вас на заходи до 120-річчя Народного дому у Перемишлі.

До зустрічі в колі Друзів і Доброчинців у нашому спільному Домі!

Команда Українського Народного дому в Перемишлі та Об'єднання українців у Польщі – Відділ у Перемишлі

П'ЯТНИЦЯ | 27 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Міська гра для молоді

Концерт енто-електро гурту "GG Гуляйгород" з Києва

СУБОТА | 28 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Презентація і екскурсії по Народному домі

Офіційна частина з концертом гурту автентичного співу "Крайка" і концертом оперної співачки Юстини Блюй

Бенкет з живою музикою і аукціоном

НЕДІЛЯ | 29 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Дружній простір

Концерт Українського чоловічого хору "Журавлі"

Просимо підтвердити присутність: тел. 888 126 922, або е-мейл przemysl@ukraincy.org.pl

eprasa.pl 1f88d2ea23